

Een reislustig kunstenaar

Van 27 maart tot 13 juni is in Museum Flehite een overzicht van werk van de Nederlandse impressionist Hendrik Jan Wolter te zien. Hij bracht zijn jeugd door in Amersfoort en kwam er na zijn studietijd geregeld terug. Hij maakte er schetsen van de singels, de grachten en de Muurhuizen, die hij in zijn atelier tot schilderijen uitwerkte. Een aanzienlijk aantal van deze werken bevindt zich in de collectie van Museum Flehite. Voor de unieke tentoonstelling *Op reis met Hendrik Jan Wolter*, is het werk uit de collectie aangevuld met circa zestig andere schilderijen, tekeningen en olieverfschetsen uit musea en particuliere collecties.

door **KATJUSCHA OTTE**

AMERSFOORTSE JEUGDJAREN

Wolter werd in 1873 geboren in Amsterdam. Hij groeide er op in de binnenstad, waar zijn vader een drijfriemenfabriek had en later verwarmingstoestellen ging aanleggen. Toen Wolter twaalf was, verhuisden firma en familie naar Amersfoort. Daar ging de firma van H.J. Wolter senior zich specialiseren in de aanleg van centrale verwarming en in de ventilatie van gebouwen. Het was gunstig voor het bedrijf dat Amersfoort centraal lag; voor de florierende onderneming met zo'n tien man personeel was heel Nederland werkterrein.

In 1906 werd ir A. Dros de compagnon van Wolter senior. De naam veranderde toen in Wolter & Dros en onder deze naam is het bedrijf nog steeds in Amersfoort gevestigd. Het heeft de zaal geadopteerd waarin Mu-

Omslag: Haven van St Ives, olieverf op doek, 86 x 100 cm (*particuliere collectie*).

Tibereiland met de Ponta Rotta, olieverf op doek, 36 x 44 cm (*particuliere collectie*).

seum Flehite haar Wolters permanent exposeert. In de hal van het huidige hoofdkantoor aan de Amsterdamseweg, hangt nog een foto uit 1950 van de bejaarde kunstenaar en zijn vrouw. Het bedrijf bestond toen 75 jaar.

Hoe anders zou het zijn gelopen als Hendrik Jan junior de firma van zijn vader zou hebben overgenomen. Echter, het schilderen zat Wolter al jong in het bloed. Zijn zus Johanna Louise schreef in 1967, toen 94 jaar: 'Mijn broer en ik waren sinds onze prille jeugd heel erg geïnteresseerd in vaders werken. Maar niettegenstaande de "ingenieurskop" die ook mijn broer in hoge mate had, heeft toch de kunstenaar (reeds als kleine jongen) de overhand gewonnen voor zijn verdere leven.' Wolter woonde in Amersfoort tot hij na de HBS werd geplaatst op een Militaire School in Haarlem. Het leger beviel hem echter slecht en uiteindelijk stemden zijn ouders toe in een opleiding tot schilder.

LEUSDEN

Wolter volgde een opleiding aan de Académie des Beaux Arts in Antwerpen en verbleef daarna enige tijd in Parijs. Terug in Nederland vestigde hij zich in Leusden, waar hij tussen 1899 en 1904 woonde. Dichtbij Amersfoort, trok hij nog veelvuldig naar de stad waar hij zijn jeugd jaren had doorgebracht. Hij tekende en schilderde er de grachten en de singels, de markt op de Hof en de sfeervolle, middeleeuwse Muurhuizen. Het Amersfoortse werk heeft een nostalgische sfeer en werd door Wolter uitgevoerd in een negentiende-eeuwse beeldtaal. Het kleurgebruik is nogal donker met veel bruin- en groentinten en het werk is gemaakt in een realistische stijl.

In Amersfoort schilderde Wolter een aantal monumentale figuurstukken. Een belangrijk voorbeeld hiervan is het vroege schilderij *Gastelingen van het St. Pieters- en Bloklands-*

met hart voor Amersfoort

Links: Muurhuizen te Amersfoort, olieverf op doek, 75 x 63,5 cm (*particuliere collectie*).
Onder: Gezicht op de Theems, olieverf op doek, 40 x 55 cm (*particuliere collectie*).

gasthuis uit de collectie van Museum Flehite. Later, in 1922, maakte Wolter nog een groot schilderij van de markt op de Hof. Daarop gaf hij de boeren en boerinnen uit Amersfoort en omgeving prominent weer. Met de werken die Wolter in Amersfoort maakte, begon hij als kunstenaar de aandacht op zich te vestigen. Voor één van zijn Amersfoortse stadsgezichten ontving hij in 1904 de Willink van Collenprijs.

EEN REISLUSTIG KUNSTENAAR

Wolter reisde regelmatig en deed veel inspiratie op in het buitenland. Hij kwam graag in Italië, Engeland en Frankrijk, waar hij *en plein air* schetsen en kleine olieverfschilderijen maakte. Vanaf 1909 reisde hij regelmatig naar Cornwall en omstreken (hij woonde toen in Laren). In de vissersplaatsen Polperro en St Ives schilderde hij de zeilboten in de havens. Hij legde de lichtreflecties in het water met korte kwaststreken, in heldere kleuren vast. Wolter was gefascineerd door de weergave van water: van licht deinend in een Bretonse haven, tot schuimende, opspattende golven die ergens tegen de Engelse rotskust slaan. Ook in Italië trokken kustplaatsen hem aan, zoals het Italiaanse vissersdorp Camogli en natuurlijk dé stad der watersteden: Venetië. Ook dit werk wordt gekenmerkt door de weergave van licht in heldere kleuren en is opgebouwd in een impressionistische toets.

Wolter kon tijdens de Eerste Wereldoorlog niet naar het buitenland. In plaats daarvan reisde hij veel in Neder-

land. Zo maakte hij gezichten op Veere, Zierikzee en Middelburg. Na de oorlog ging hij zijn buitenlandse reizen weer vervolgen.

AMSTELGEZICHTEN

Vanaf 1914 woonde Wolter met zijn gezin in Amsterdam. Hij had er een atelier met uitzicht op de Amstel. Hier ontstonden zijn beroemde *Amstelgezichten*. Hij legde het uitzicht op het water vast in alle jaargetijden en onder uiteenlopende weersomstandigheden. Hij trok er ook op uit om de rivier, gezeten aan de kant van het water, te schet-

Bij de tentoonstelling verschijnt een rijk geïllustreerde monografie/catalogus geschreven door Maarten Jager, met bijdragen van Renske van der Linden en Miriam Windhausen (Uitgeverij Bekking te Amersfoort, prijs € 29,90).

Katjuscha Otte is kunsthistoricus en partner van otte + vermeulen kunstprojecten.

sen of schilderen. Soms werkte hij vanuit zijn woonboot die in de Amstel lag.

In 1924 werd Wolter benoemd tot professor aan de Rijksacademie in Amsterdam. In de jaren dat hij daar werkzaam was schilderde hij niet veel meer. Na zijn pensionering in 1938 pakte hij het schilderen weer op. Zijn artistieke bloeitijd lag toen echter al achter hem. Langzaam werd zijn gezondheid slechter en kwam er van schilderen steeds minder. Wolter overleed in 1952 in een ziekenhuis in Amersfoort.

Wolter is een gewaardeerd schilder gebleven. Na zijn dood is hij nog verschillende malen herdacht met een overzichtstentoonstelling, zoals in 1992 in Museum Flehite. Met de tentoonstelling *Op reis met Hendrik Jan Wolter* biedt het museum opnieuw de gelegenheid om een overzicht van het werk van één van Nederlands weinige echte impressionisten te bekijken.